

ՊԵՆՅՈՒՆ

مجلة جمعية القاهرة الحرة الأرمينية العامة

ՏԵՉԵԿԱՏՈՒ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԳԼՏՈՒԷՒ Հ.Բ.ԸՄՈՒԹԵՆՆԵՆ

للدير المسئول: أ. صاروخان - ١٥ شارع عماد الدين بالقاهرة - تليفون ٩١٩٦٣٦ - ص.ب. ٧١٧

ԺԲ. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1

ՅՈՒՆՈՒՄ - ՄԱՐՏ 1968

Հ. Բ. Ը. Մ Ի Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ա Ձ Դ

- Տեղեկատուներն առ այժմ կը հրատարակուի պարբերաբար:
- Թղթակցութեանց, դրամական նուերներու, գիրքերու, քերքերու եւ հանդեսներու առարկաները կատարել խմբագրութեանս հասցեին.

Խմբագրութիւն «ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ»ի

15, Էմատ Էլ Տին փողոց — Գանիրէ

Հեռ.ալսուս 919636 — Նամակատուի 717

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

- 1 — Նոր Ամեակներու Տեսիլքով
- 2 — Վարդանանց Ոգին
- 3 — Վենետիկի Ս. Ղազար վանքի հիմնադրութեան 250 ամեակը
- 4 — Վարդանանց Տօնակատարութիւն
- 5 — Յոբէլիական հանդիսութիւն Տիկին Արարսի Օհանեանի
- 6 - Մխիթար Հերացիի 850 ամեակը
- 7 — Սփիւռքահայ Կեանք
- 8 — Կեանքը Հայաստանի մեջ
- 9 — Եկեղեցին Մայրենի
- 10 — Զեկոյց Հ. Բ. Ը. Միութեան

تَبَيُّنٌ

مجلة جمعية القاهرة الحرة الأرمينية العامة

ՏԵՉԵԿԱՏՈՒ

ՀՐԱՏԵՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԳԼՏՈՒՆԻ Հ.Բ.ԸՄՈՒԹԵՆԸ

المدير المسئول: ا. صاروخان — ١٥ شارع عماد الدين بالقاهرة — تليفون ٩١٩٦٣٦ — ص.ب. ٧١٧

ԺԲ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1

ՅՈՒՆՈՒԱՐ - ՄԱՐՏ 1968

ՆՈՐ ԱՄԵԱԿՆԵՐՈՒ ՏԵՍԻԼՔՈՎ

Գրեց՝ ՅԱԿՈԲ ԱՆՍՈՒՐԵԱՆ

Բ

Այլասերման դէմ գործածած մեր զէնքերը այլեւս մաշած, ժամանակավրէպ պէտք է նկատել ինչպէս անիմաստ, ծիծաղելի զէնքեր են, վաղուայ պատերազմի մը համար, անցեալի սաբասափազու հրասայլները, V—2 ումբերը կամ օդանաւերը:

Այս ճշմարտութիւնը այլեւս պէտք է թափանցէ Սփիւռքահայ ղեկավարութեան մէջ:

Քսաներորդ դարու այս շրջանին, պէտք է քանալ նոր հորիզոններ, պէտք է յղանալ նոր միջոցներ, պէտք է ուսումնասիրել նոր տուեաններ, պէտք է գտնել նոր ազդակներ հայապահպանման զործը յաջողութեամբ առաջ տանելու համար:

Կը կրկնենք: Հին միջոցները այլեւս ոչ միայն օգտակարութենէ, ուժէ ինկած, մաշած են այլ անոնց ժամանակավրէպ գործածութիւնը — ասկէ ետք — աւելի չարիք է քան բարիք:

Մեր համեստ կարծիքով, ազգապահպանման աշխատանքը — այսուհետեւ — ա-

ռաւելարար երկու փրկարար առանցքներու շուրջ պէտք է դառնայ:

1.— Բոլորովին ձրի հայեցի դաստիարակութիւն Սփիւռքահայ եօթնէն տասնըեօթը տարեկան պատանիներուն (մանկապարտէզ, նախակրթարան, երկրորդական վարժարան):

2.— Իսկ եօթնէն եօթնասունեօթը տարեկան Սփիւռքահայութեան, ազգային կանոնաւոր քաղաքացիութիւն, բոլորովին ձրի անոր տրամադրելով թերթ, գիրք, պարբերաթերթ, ռատիօ-ժամ, թատերահանդէս, համերգ և ազգային կնիք կրող հասարակական ամէն ձեռնարկ:

Թոյլ տուէք որ օրինակով խօսինք, մեր այս տեսութիւնը լաւագոյնս պատշաճութեամբ:

Առնենք քրիստոնէական վարդապետութիւնը, զօր օրինակ:

Սփիւռքահայութեան և քրիստոնէական վարդապետութեան միջև բազմաթիւ հասարակաց կէտեր նկատած ենք միշտ:

Աստուծոյ ստեղծած արարածները բլլալու այս շատ բնական և հասկնալի կէտը — մարդկութեան երկու երրորդը, մինչեւ հիմա, կը մերժէ: Ստեղծ, գողնալու մեղքերը ամէն քրիստոնեայ, իր մանուկ հասակէն զիտէ և սակայն քրիստոնեայ աշխարհը — 90 առ հարիւր համեմատութեամբ կը ստէ, կը գողնայ, և հազար հազար այլ մեղք կը գործէ:

Այս անբաղձալի կացութեան վերջ գնելու նպատակաւ է որ վատիկանի Բ. Տիեզերական Ժողովին որոշումով՝ Կաթողիկէ Եկեղեցին, մանուկներու քրիստոնէական դաստիարակութեան կից, նոր զարկ սկսաւ տալ քարոզչութեան, անոր ամենազանազանեալ ձեւերը ի գործ կը գնէ որպէսզի մամուլով, ձայնասփռումով, հեռատեսիլով, հրատարակութիւններով, կիրականօրեայ քարոզներով, մանուկ հասակէն սորվուած քրիստոնէական սկզբունքները ոտնակոխելու տրամադրուած քրիստոնեայ մարդուն յիշեցնէ — միշտ և ամէն տեղ — քրիստոնեայ կրօնքին ճշմարիտ ուղին և կենցաղակերպը:

Հրամայական է որ Բարեգործականի ղեկավարները, Սփիւռքահայութեան այլ ղեկավարներուն օրինակ հանդիսանալով, նոյն տեսանկիւնէն ղիտեն մահու և կենաց այս խնդիրը, հայր հայ պահելու կենսական հարցը:

Տարեկան չորս հինգ միլիոն տոլար կը ծախսուի կրթական և բարեսիրական ասպարէզներէն ներս և սակայն հայը՝ նոռազ այլասերիլէ չի դադարիր, հայը հայերէն լեզուն և մշակոյթը՝ նոռազ մոռնալէ չի հրժարիր, մէկ խօսքով հայը, հայութեան դէմ նոռազ մեղանչելէ ետ չի կենար:

Այսօրունէ իսկ, պէտք է քարոզչութեան ամենալայն միջոցներով հրապարակ իջնել: Կեանքի ասպարէզին մէջ նետուած հայ մարդուն, տիւ և գիշեր, և անոր ամենամատչելի կերպով պէտք է յիշեցնել թէ հայ է — թէ հայութեան անքակտելի և անուրանալի մէկ մասնիկն է — թէ հայ վարժարանէն ներս՝ միշտ հայ ապրելու ուխտը պէտք է հիմա գործադրել — և թէ հայ ոգին և արիւնը պահելու և յաջորդ սերունդներուն փոխանցելու ժառանգական

անյետաձգելի պարտք մը ունի:

Այս քարոզչութեան ծախսերը...

Բարեգործականը և Կիւլպէնկեանը և ամէն բարերար հայ:

1. — Թո՛ղ հրաժարին ազգային թիւ մէկ պատուհաս կըթաթոշակներէ որոնցմէ ո՛չ աչքը ո՛չ գաղութը կ'օգտուի այլ միայն ենթական:
2. — Թո՛ղ կանգ առնէ եկեղեցաշինութեան անիմաստ արշաւը:
3. — Թո՛ղ վերջ գտնէ հայագիտական ամպիոններու մեծածախս և աննպատակ գործունէութիւնը,

— Այս կերպ խնայո՞ւած դրամով

1. — շատ դիւրին կը գտնայ բոլոր հայ վարժարաններուն մէջ բոլորովին ձրի ջամբել տոհմային դաստիարակութիւն և մշակոյթ եօթնէն տասնեօթը տարեկան բոլոր հայ պատանիներուն:

2. — Շատ հեշտ կ'իրագործուի — բոլոր գաղութներու մէջ — հայր-հայ պահելու քարոզչութիւնը բոլորովին ձրի հիմերու վրայ: Զրի թերթ, ձրի գիրք, և մուտքը բոլորովին ազատ ազգային ձեռնարկները ձրի կը տրամադրուին Սփիւռքահայութեան բոլոր խաւերուն, համազգային կանոնաւոր քարոզչութեամբ անոնց իւրաքանչիւրին մէջ յաջողելով կենդանի պահել Հայութեան Գաղափարականը, Հայ Լեզուն, Հայ Մշակոյթը և Հայկական Ոգին:

Քարոզչութիւն, ծանուցում տէր տիրական այժմ կ'իշխեն և վա՛ղը պիտի թագաւորեն գալիք գարեբու մարդկութեան հողերանութեան վրայ:

Երբ այսօր, օճառ մը ծախելու համար, բազմամիլիոն տոլար կը յատկացուի անոր ծանուցումներուն.

Ժամանակ է որ հայկական գումարներով հայապահպանման քարոզչութիւնը կատարուի ի նպատակ ազգային մեր յաւիտենականութեան:

Առաջինին գտած յաջողութիւնը և ապահոված շահը երաշխիքն է և զբաղանք փաստը՝ երկրորդին յաջողութեան, ապահովուած արդիւնքին և Հայր Հայով Հայոսն համար՝ նորամեակներու բոցավառ տեսիլքներուն:

Վ Ա Ր Դ Ա Ն Ա Ն Յ Ո Փ Ի Ն

Եթէ Զրագաշտական Պարտկաստանի համար հաւատարմութիւն չհայտարարուի մը դրացիութիւնը ապահովութեան երաշխիք մըն էր Բիւզանդիոնի ոտնձգութեան դէմ, հայ ժողովուրդին համար սակայն քրիստոնէական հաւատքին ուրացումը համադօր էր իր ազգային հաւաքական գոյութիւնը վերանայելու և պարսիկ ժողովուրդին մէջ ձուլուելու վտանգին: Այս գիտակցութեամբ է որ Սասանեան Յազկերտի դէմ ծառայաւ հինգերորդ դարու քրիստոնէայ Հայաստանը և մղեց անհաւասար գոյամարտ մը, որ ծանօթ է Վարդանանց պատերազմ անունով, և որ տեղի ունեցաւ 451 թուականի Մայիս 26ին, Աւարայրի դաշտին մէջ, Տղմուտ գետի ափին, Վարդան Մամիկոնեան մեծ սպարապետին առաջնորդութեամբ: Եւ մենք՝ յետնորդներս, տարիներէ իվեր, ամէն տարի կը նշենք յիշատակը այս ահեղ գոտեմարտին, ուր մեր ծիրանածին արծիւները յառաջ խիզախեցին «վասն հաւատոյ և հայրենեաց» խօսքը ունենալով որպէս նշանարան, և իրենց արեամբը ներկեցին հայրենի հողը և անոնցմէ 1036 վիաներ, հերոսաբար ինկան ռազմաբեմին վրայ, գիտակից մահուամբ, ինքնայոժար նահատակութեամբ:

Բարբարոս պարսիկներու թիւով շատ գերակշիռ բանակը, որ խուժած էր Հայոց աշխարհը, մեր սրբավայրերը քանդելու և զանոնք ատրուշաններով փոխանակելու առաջադրութեամբ, իր դէմը գտաւ դիւցազնական այնպիսի ոգիով զինուած մարտիկներու լէգէոն մը, որ գիտցաւ գուպարին առաջին խի հանգրուանին, ջախջախիչ հարուածներու տակ շփոթութեան մատնել զինքը, իր կորուստներուն ետապատիկ թիւով զոհեր խելով անոր շարքերէն: Հայրենավրէժ կտրիճներու մղած այս ճակատամարտը ո՛չ թէ զէնք ու զբրահի, նետի ու կապարճի կռիւ մըն էր, այլ պայքարն էր ազատատենչ հայրենապաշտ և իրենց հաւատքին պահպանողներն համար մաքառիլ գիտցող ռազմիկներու:

ընդդէմ յետադիմական, բարբարոս, մոլեռանդ և խաւարամիտ զրագաշտականներու, որոնք ներխուժած էին մեր հայրենի հողը, զայն աներելու, քար ու քանդընելու և քրիստոնէութեան ամէն հետք ջնջելու և արմատախիլ ընելու նպատակաւ: Այս պայքարին առաջին հանգրուանը վերջացաւ Վարդանի և իր խումբ մը վրկաներուն նահատակութեամբը, բայց թըշնամին չկրցաւ, հակառակ իր թուական գերակշռութեան և զինական առաւելութեանց խորտակել հայկական փոքրաթիւ բանակին մարտունակութիւնը: Որով հայ բանակի հրամանատարութիւնը անցաւ փարթիզանական կռիւի, քաշուեցաւ երկրին ամրացեալ վայրերը, բերդերը, անմատոյց բարձունքները անխոցելի դիրքերը, և սկսաւ ու շարունակուեցաւ այս կռիւը ամբողջ երեսուն տարիներ անընդհատ, յամառ, անխնայ, երկարատեւ, յարատեւ և մաշեցնող պայքար մը, որ Սասանեաններու արքունիքը շուարումի մատնեց և հարկադրեց վերջապէս տեղի տալու և ստորագրելու «Նուարասակ»ի դաշանգիրը: Այդ դաշնագրով պարսկական բանակները կը քաշուէին մեր երկրէն, կը ճանչցուէր հայ ժողովուրդի խիղճի ազատութիւնը և իր հաւատքը ազատօրէն պաշտելու իրաւունքը, կը վերադարձուէին հայ նախարարներու կաշուածները, իրաւունքները և կը ջնջուէին այն արտաոց օրէնքները՝ որոնք նախապէս հրամանագրուած էր:

Աւարայրի դիւցազնամարտը ուրեմն մեր ազգային գոյութեանը համար մըղուած պատերազմ մըն էր, պատերազմ մը որ Վարդանի առաջնորդութեամբ մղուեցաւ և լման երեսուն տարի անոր ոգիովը շարունակուեցաւ, մինչեւ յաղթանակ:

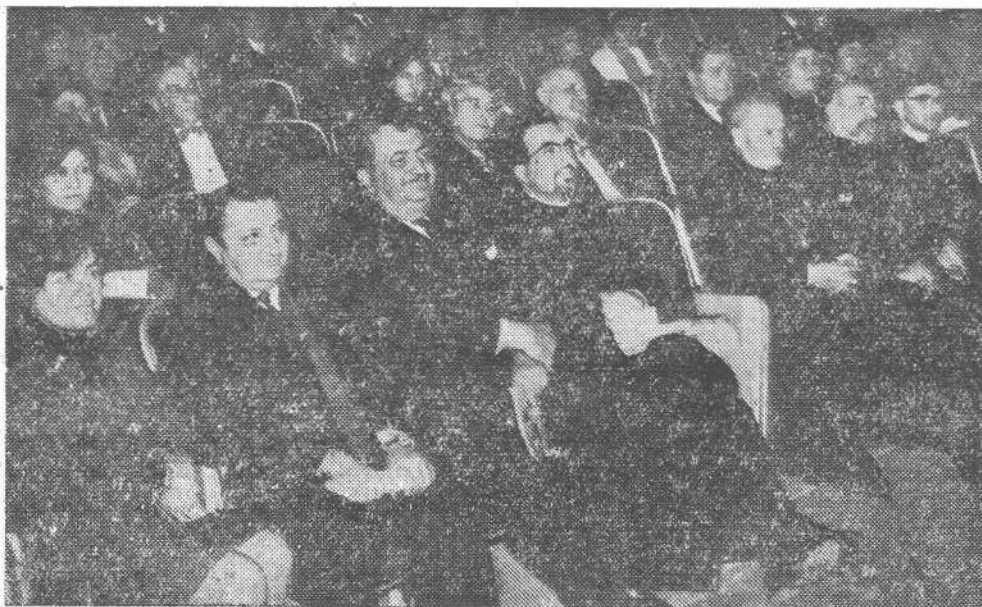
Թո՛ղ այդ ոգին սաւառելի մեր վրայ և առաջնորդէ մեր ժողովուրդը Հայրենիքի թէ Սփիւռքի մէջ մինչեւ... Յաղթանակ:

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ Ի Ս . Ղ Ա Ջ Ա Ր Վ Ա Ն Ք Ի Հ Ի Մ Ն Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն 250 Ա Մ Ե Ա Կ Ը

Պահիրէի Հ. Բ. Բ. Միութիւնը, հայ ժողովրդի վերելքին 250 տարիներէ ի վեր ծառայող Ս. Ղազար վանքին հիմնադրութեան տարեդարձը և անոր լուսնդէն կամարներուն տակ ծաւալած Մխիթարեան միաբանութեան բեղուն և հայրենական գործունէութիւնը ոգեկոչելու իրեն համար ազնիւ պարտականութիւն մը նկատելով, կազմակերպեց շքեղ հանդիսութիւն մը, մայրաքաղաքիս Նայլ Հոլ սրահին մէջ, Չորեքշաբթի, 21 Փետրուար 1963ի երեկոյեան, եզրագլխաւոր հոգեւոր պետերու հովանաւորութեամբ, և գաղութիս հայութեան ընտրանիին մասնակցութեամբ:

Հաւաքոյթը բացուեցաւ յայտարարուած ժամուն պետական և Բարեգործականի ղոյգ քայլերգներով, որոնք նուազուեցան Տիկին Նատիա Հ. Գութնույեանի կողմէ: Բացման խօսքը արտասանեց պր. Սլանկ Շալճեան, որ հակիրճ պատմականը ըրաւ Ս. Ղազար վանքի հիմնադրու-

թեան, և Մխիթարեան միաբանութեան կազմակերպութեան և անոր հիմնադրի՝ Մխիթար Աբբահօր ապրած տառապալից, աստանդական և հալածական կեանքի պարզամտերը ներկայացնելով: Սերաստիայէն Կարին, ապա Ս. Էջմիածին, և Սեւանայ կղզին հոնկէջ դէպի Հալէպ, ապա Կ. Պոլիս, Մորէա (Յունաստան) և վերջապէս 1717ին Վենետիկի բորտներու կղզին կ'ըլլայ վերջին հանգրուանը Մեծ Սերաստացիին, ուր սկիզբ պիտի առնէր և շարունակուէր անդադար, ամբողջ երկու և կէս դար, մըշակութային ճոխ և բեղուն աշխատանք մը: Արդարեւ բորտներու այդ անմարդարնակ և լքուած կղզին այսօր Հայ Մըշակոյթի փարոսը հանդիսացած է և Ազրիականականի թագուհին կը կոչուի: Իր հայկական դրամներու հաւաքածոյով, Այվազովսքիի, Էտիար Շահէնի, Ազամեանի, Մախոսեանի և այլ հայ և օտար վարպետներու նկարներով հաբուստ թանգարանը

Մխիթար Աբբահօր յիշատակին հովանաւորութեամբ հանդիսութիւն

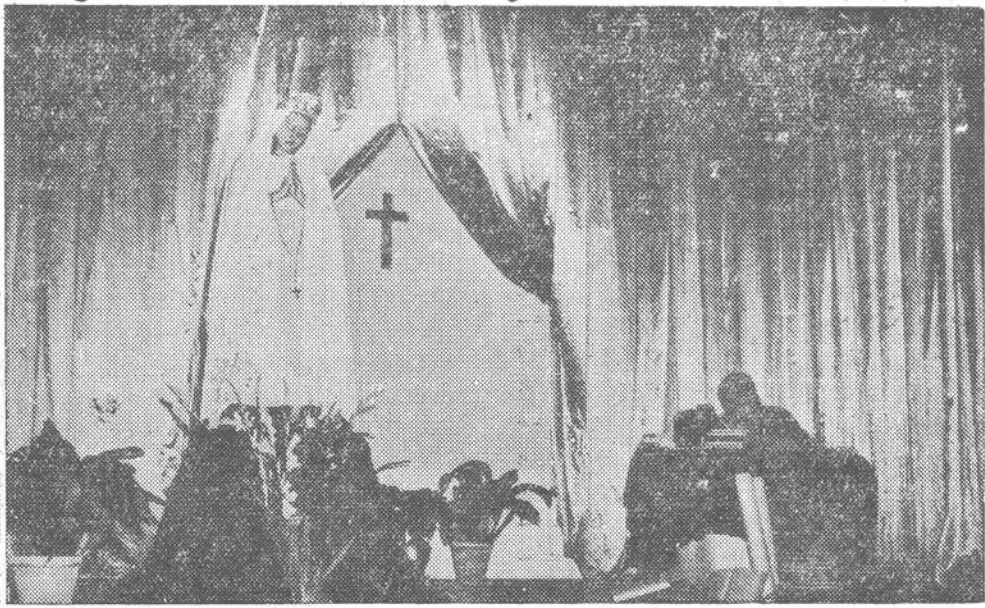
հիւանդունք՝ կը պատճառեն այցելուին: Աւելի քան 4000 ձեռագիրներ ի մօտոյ պիտի տեղափոխուին այն նոր ձեռագրատան-մէջ որ կը կառուցուի եգիպտահայոց մը՝ պր. Իսպէնեանի նիւթական օժանդակութեամբը: Կատարեալ սարքաւորումով տպագրական մշտակութիւն մեքենան, հարիւրամեայ «Բագմավէպ» հանդէսը և վերջապէս բազմաթիւ հայրենասէր գործիչներու և մտնւորական բեղուն գէմքերու գարբնոցը հանգիստացող Մուրատ—Ռափայէլեան վարժարանը և հարիւր հաղարաւոր գիրքերով հարուստ գրադարանը գլխաւոր հիմնարկներն են կղզիին, որոնց վրայ կը սաւառնի շունջը Մեծ Սերաստացիին որ ի գին մեծամեծ զոհողութեանց տքնութեանց և գրկանքի կեանքի կոչեց այս սրբավայրը Մխիթարեան մենաստանը:

Բայման խօսքէն վերջ, պր. Պերճ Գոգորեան արծասանեց նահատակ բանաստեղծին՝ Գանիէլ Վարուժանի «Զօն»ը անգամ մը ևս ապացոյցը տալով իր ամուսնուցի անվիճելի կարողութեան:

Տիկին Մարօ Յակոբեան երգեց «Են ինչ անուշ»ը (խօսք Մ. Պէշիկիթաշլեանի երած շտուկին՝ Տիգրան Զուհանեանի):

Տիկին Յակոբեանի երգը՝ շատ ծափահարուեցաւ; վանդի ան գիտցաւ իր երգելու նուրբ արուեստին հետ տալ նաև հայրենասէր բանաստեղծին հոգին անկոծող զգացումները:

Օրոշան առաջին բանախօսն էր Մուրատ—Ռափայէլեան վարժարանի շրջանաւարտներէն Գալուստեանի հայ լեզուի հրմուտ ուսուցիչ Տիար Տիգրան Գէորգեանը, որ խնամուած և հետաքրքրական բանախօսութեամբ մը ներկայացուց Մխիթարեաններու գրական վաստակը, սկսելով Մխիթար Արբաճօր մոմի լոյսով երկասիրած Հայկազեան բառգիրքէն և Քերականութենէն մինչեւ մեր օրերը, իրենց չքեղ տպագրութեամբը հանրածանօթ Մխիթարեան հրատարակութիւնները, որոնց շարքին մանաւանդ որպէս կոթողական գործ կը մնայ Հայր Մեսրոպ Վրդ. Ճանաչեանի վերջերս հրատարակած Հայ Մանրանկարչական պատմութեան նուիրուած հայերէն Ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուներով պատրաստուած հոյակապ ուսումնասիրութիւնը: Պր. Գէորգեանի այս բանախօսութիւնը արժանացաւ ընդհանուր գնահատութեան: Յայտագրին Ա. մասը

Խ Ո Ր Հ Ր Դ Ա Պ Ա Տ Կ Ե Ր
ՄԵԾՆ ՄԽԻԹԱՐԻ ԵՐԱԳՐ

վերջացաւ Հայր Դեռնդ Ալիշանի «Բա՛մ փորձտան»ով, զոր դաշնակի վրայ նուագեց եռեկոսլաւ արուեստագիտունհի Տիկին Վիսնա Մարիանովիչ, որ փափաքելով իր մասնակցութեան բաժինը բերել Հայ Մշակոյթի պանծացման նուիրուած սոյն երեկոյթին, յօժարակամ ընդունեց մեր հրավէրը և ներկայ հանդիսականները բուռն ծափերով գնահատեցին և մեծարեցին աշխիւ Տիկնոջ ելոյթը: Քառորդ ժամուան դադարէ մը յետոյ, վարագոյրը բացուեցաւ խորհրդապատկերով մը, որ կը ներկայացնէր իր մենաստանին մէջ Մխիթար Արքահայրը, ներշնչուած և իր գրական աշխատանքովը յափշտակուած, մինչ իր փառքին նուիրուած գեղահիւս ոտանաւոր մը, կրօնական մեղմ երաժշտութեան մը ընկերակցութեամբ, լսելի կ'ըլլար բեմին ետեւէն: Յետոյ, Օր. Լիլա Կէրիկեան յաջողութեամբ արտասանեց պարսկահայ բանաստեղծ Գեւի «Անմահն Մխիթար» բանաստեղծութիւնը, իսկ պր. Մանուկ Թուլումպաճեան Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի «Քաջորդուոյն թաղումը» գեղեցիկ կտորը, յուզումով և զգացումով:

Հերթը եկաւ Տիկին Հ. Գութնույեանի որ մեծահանճար Արամ Խաչատրեանի «Թօքաթթար»ն անկրկնելի ճարտարութեամբ մը նուագեց, լսելով որոտազին ծափեր: Իսկ Տիկին Անժէլ Յ. Միննէթեանի քաղձրալուր ձայնը՝ քնքոյշ արուեստովը, մեղի ըմբոշինել տուաւ վաղաթառամ երգահան Ալէմշահի «Իղձը» որ արժանացաւ խանդավառ ծափերու: Ապա խօսք առաւ բազմամեայ ուսուցիչ և Աղեքսանդրիոյ Մըխիթարեան վարժարանի երբեմնի տեսուչ Հ. Աւետիք Վրդ. Թալաթիւնեան որ իր ուրախութիւնը յայտնեց եզրպատահալութեան կողմէ կազմակերպուած մեծարանքի և երախտագիտութեան այս շքեղ հանդիսութեան համար, անդրադարձաւ Մխիթարեաններու մշակութային գործին, յիշեց ու յիշատակեց Լէօի, Չոպանեանի, Աճառեանի և այլ մտքի հսկաներու վկայութիւնները և իր մտերմիկ և ջերմիկ խօսքերը վերջացուց, յիշատակութեամբը Ն. Ս. Օ. Վազգէն Վեհափառին հետեւեալ խօսքերովը, որ նախանձեալ տարի վանքին տը-

ւած այցելութեամբը արտասանած և մակագրած էր վանքի մատենանին մէջ:

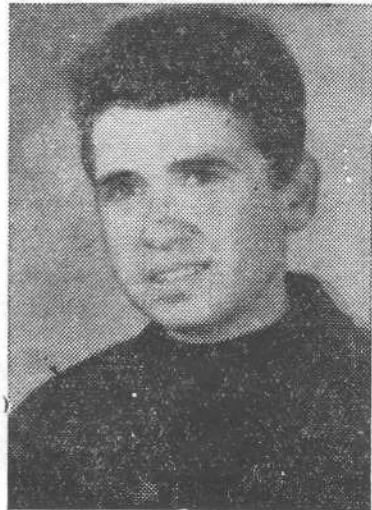
— Մանկութենէս ուխտեր էի համբուրել այս Սուրբ հողը, ծունկի գալ Մըխիթարի աճիւններուն առջև, խոնարհիլ Ալիշանի շիրիմին վրայ: Ահա՛ այսօր ուխտս կատարուեցաւ: Փառք Աստուծոյ:

Եւ պատուական Հայր Աւետիքի մաղթանքներովը վերջ գտաւ իր շատ ծափահարուած զրոյցը:

Հաւաքոյթի բակման խօսքը արտասանեց Արհիապատիւ Ռափայէլ Եպիսկոպոս Պայեան որ իր գնահատանքը յայտնեց հանդէսի կազմակերպիչներուն և մասնակցողներուն աշխատանքը գովելով, և թելադրեց օրուան խորհուրդէն քաղել հաստատամտօրէն մեր հայրենի աւանդութեանց, մշակոյթին և կրօնին ամուր կառուցելու դասշ և մանաւանդ հետաքրքրուիլ ձեւով մը ուժացող մեր հայ եղբայրներով և ջանալ զանոնք հայութեան գիրկը վերագարձնելու գործին նուիրուիլ:

Հաւաքականօրէն երգուած Հայր Մերէն յետոյ, Գերապայծառ Սրբազան Հօր օրհնութեամբ, ժողովուրդը ցրուեցաւ Հայ Մշակոյթի երկու հարիւր յիսուն տարուան մենաստանին տարեգարձը արժանաւորապէս մեծարած ըլլալու գոհունակութեամբ:

1967ի ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՇՐՋԱՆԱԽԱՐՏ

ԿԱՐՕ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, 22 Փետրուար 1968 տօն
Սրբոց Վարդանանց Ջօրավարացն 1036
վկայիցն որք կատարեցան ի մեծ ճակատա-
մարտին Աւարայրի (451 թ.):

ԱՌԱԽՕՏ.— Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ մեծահան-
դէս տօնակատարութիւն, մասնակցու-
թեամբ հայ վարժարաններու աշակերտու-
թեան: Պատարագեց Գերապ. Տէր Ներսէս
վրդ. Բապուճեան և ներշնչեալ քարոզով
պանծացուց յիշատակը հայրենասէր նահա-
տակներուն: Եկեղեցական երգեցողութիւն-
ները կատարուեցան Շնորհալի երգչախում-
բին կողմէ, առաջնորդութեամբ իրենց ան-
խոնջ խմբավարին՝ Մօ. Ե. Յակոբեանին:
Այս առիթով տեղի ունեցաւ նաև Հայրա-
պետական մաղթանք, Ամենայն Հայոց Տ. Տ.
Վազգէն Վեհափառ Հայրապետին անուան
տարեդարձին առնջութեամբ: Յաւարտ Ս.
պատարագի տեղի ունեցաւ հոգեհանգիստ
հայրենասէր նահատակներուն արգար հո-
գիներուն ի հանգիստ:

ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ.— Հելլոպոլսոյ Ս. Թե-
րէզ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցիին մէջ, երե-
կոյեան ժամը Դին պատարագեց Եփրատոսի
Հայ Կաթողիկէ վիճակաւոր Արհ. Ռաֆայէլ
Եպիսկ. Պայեան: Եկեղեցւոյ «Կիլիկիա»
երգչախումբը, առաջնորդութեամբ Հայր
Յովհաննէս վրդ. ի մասնակցեցաւ Ս. պա-
տարագին: Օրուան քարոզիչն էր Հայր
Պօղոս վրդ. Բապուճեան:

ՄՐԱՀՆԵՐԷՆ ՆԵՐՍ.— Վարդանանցի
առթիւ գեղեցիկ հանդէս մը սարքուած էր
Կոկանեան ակումբի մէջ, ուր գործադրու-
եցաւ խնամեալ յայտագիր մը:

ա.) Տիկ. Նատիա Գութնուեան Նուագեց
Շոբէնի «Բօլօնէլ Միլիթէր»ը:

բ.) պր. Պերճ Գոզրեան կարգաց «Վար-
դանի ճառ»ը:

գ.) փոքրիկն Նորա Էքսէրճեան հայրենա-
սիրական շունջով արտասանեց Նայիրի
Ջարեանի «Վարդանանք»ը:

դ.) Օր. Գարայեան Նուագեց Պրամսի «Վալ-
սը» և Սպենդիարեանի «Այ վարդ»ը:

ե.) Տիկ. Նորա Իբէկեան արտասանեց Վա-
հան Թէքէեանի «Վարդանանք»ը, իսկ օր-
ւան բանախօսն էր Գեր. Տ. Ներսէս վրդ.
Բապուճեան որ շուրջ երեք քառորդ ժամ
հմտալից և հայրենաշունջ բանախօսու-
թեամբ մը պանծացուց Վարդանի և ըն-
կերներուն մեծ զոհարերութիւնը շէշտելով
այդ պատմական արարքին ազգապահպան-
ման գծով ունեցած նշանակութիւնը և օգ-
տակարութիւնը: Բանախօս Հայր Սուրբէն
վրջ, ակումբին նախագահ պր. Համբար-
ձոմ Գարայեանի հրաւերով, խօսք առաւ
նաև Արժ. Տէր Սահակ հայր Շաքարեանը
և հաւաքոյթը բակուեցաւ ընդհանուր խան-
դավառութեան մէջ:

ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ԴԱՍԱՌՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—

Յաջորդ օրը 23 Փետրուար, Հ. Բ. Ը. Մի-
ութեան հաւաքավայրին մէջ բանախօսե-
լու հրաւիրուած էր Հելլոպոլսոյ Ազգ.
վարժարանի տնօրէն պր. Տիգրան Պապիկ-
եանը: Հաւաքոյթին բացումը ըրաւ երի-
տասարգ պր. Մանուկ Թուրումպաճեանը:
Յարգելի բանախօսը շուրջ մէկ ժամ բա-
նախօսեց Օրուան տօնին առթիւ, ծանրա-
ցաւ նուիրեալներու բարոյական նկարա-
գրին, կրօնասիրական ըրճնումներուն և
մեր հաւատքին հանդէպ ունեցած ան-
խախտ համոզումին վրայ, պանծացուց
Վարդանի սխրագործութիւնը և Աւարայրի
սոխակին՝ Եղիշէի մատենանէն դրուագներ
կարգաց հրաւիրելով իր պատանի ունկըն-
դիրները որ կարգան հայ գրականութեան
այդ հոյակապ գոհարը և անով ներշնչուելով
ապրին որպէս կատարեալ և մաքրակենցաղ
հայեր: Օրուան տօնին առթիւ տեղի ունեցաւ
պատուասիրութիւն, և ներկաները մեկ-
նեցան զիրար շնորհաւորելով:

Ս. Շ.

ՅՈՐԵԼԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՏԻԿ. ԱՐԱՒՍԻ ՕՀԱՆԵԱՆԻ

14 Փետրուար 1963ի Հորեքչարթի երեկոյեան տեղի ունեցաւ բազմավաստակ դերասանուհի Տիկին Արաքսի Օհանեանի քառասնամեայ բեմական գործունէութեան յորելինական հանդիսութիւնը եղալէքիէ թատրոնին մէջ: Հանդիսութիւնը կը հովանաւորէր ԱՄՀԻ Մշակոյթի նախարար Տոքթ. Սաբուաթ Օքաչա: Ներկայ էին Հայ Հոգեւոր պետերը:

Հանդիսութեան յայտագիրը կը վարէր պր. Արամ Մովսէսեանը, որ նախ արաբերէն և ապա հայերէն լեզուով պարզեց օրուան հանդիսութեան նպատակը:

Յաջորդաբար բանախօսեցին պր. Սիսակ Շալճեան (կարգադիր Յանձնախումբին կողմէ), Կոյժ Կոկանեան, Համբարձում Գարայեան և Ժիրայր Ըէպէլեան, որոնք վեր ապին Տիկին Օհանեանի քառասուն տարուան անվատ աշխատանքը և նուիրումը հայ բեմին, սփիւռքահայ դերասանին վիճակուած ամենազօււարին պայմաններուն մէջ:

Իւրաքանչիւր բանախօսութենէ վերջ կը ներկայացուէր տեսիլ մը կամ արար մը յորելեար տիկնոջ խաղացանկէն առնուած

թատերգութիւններէն, գլխաւորութեամբ Տիկ. Օհանեանի: Այսպէս՝ յաջորդաբար ներկայացուեցան «Սայեաթ Նովա» թատերախաղէն գլխարբուզի տեսարան մը, «Համլէթ»էն «Լինե՞լ թէ չլինե՞լ» և «Մտի՛ր կուսանոց» մենախօսութիւնը, և «Բամելիաչարդ Տիլին»էն և «Մատամ Սան Ժէն»էն մէկական աբաշուած: Գեղարուեստական յայտագրին գործադրութենէն յետոյ, հանդիսավար պր. Արամ Մովսէսեան կարգաց ա՛ռնները ա՛յն կազմակերպութեանց և անհատնելուն որոնք ծաղկեկողով կամ շնորհաւորական հեռագիր զրկած էին յորելեարին: Մայր Հայրենիքը ևս մասնակցած էր շնորհաւորական ջերմ բառերով խրատաբարուած զոյգ հեռագիրներով, որոնցմէ մէկը զրկած էր Մշակութային Կապի Կոմիտէն, իսկ միւսը՝ այս մարմնոյն Կանանց յանձնախումբը:

Ամէնէն վերջը խօսք առաւ Տիկին Օհանեան որ ջերմ շնորհակալութիւնները յայտնեց սոյն յորելինական հանդիսութիւնը կազմակերպող մարմններուն և անհատներուն, ինչպէս և գեղարուեստական յայտագրին մասնակցողներուն և վերջապէս «հարազատ հայ ժողովուրդին»:

ՀԱՆԴԻՍԱՏԵՍ ՄԸ

1967Ի ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐԸ

ԶԱԻՆ ՊԱՏԻԿԵԱՆ
1967

ԳԵՂԱՄ ԳՈԳՈՐԵԱՆ
1967

ՄԻՒԹԱՐ ՀԵՐԱՑԻ 850 ԱՄԵԱԿԸ

Այս տարի ամրան պիտի նշուի Մայր Հայրենիքի մէջ միջնադարեան բժշկագիտութեան խոշորագոյն ներկայացուցիչ Մխիթար Հերացիի ծննդեան 850րդ տարեդարձը: Այս առնչութեամբ կազմուած է աւագէն յօբելինական յանձնախումբ նախարարապետի տեղակալ Լ. Ա. Ստեփանեանի նախագահութեամբ:

Յօբելինական օրերուն Երեւանի, Լեւնինականի և Կիրովականի մէջ տեղի պիտի ունենայ հանգիստաւոր երեկոներ: Պիտի գումարուի հայկական գիտութիւններու ակադեմիայի, ատոլջապահութեան նախարարութեան գիտական բաժնի խորհուրդներուն, և գիտական բժշկական ընկերութիւններու միացեալ գիտական նիստ, որուն պիտի հրաւիրուին գիտնականներ Մոսկուայէն, Լենինկրատէն և Միութենական հանրապետութիւններէն: Հայկական ռադիօ հաղորդումները, մամուլը և հեռատեսութիւնը լայնօրէն պիտի լուսարանեն Մխիթար Հերացիի յօբելեանը: Մենք պիտի անուան մատենագրանք հրատարակութեան պիտի տայ հայերէն, ռուսերէն և գերմաներէն լեզուներով Մխիթար Հերացիի հեղինակութիւնը, ինչպէս նաև լոյս պիտի ընծայուի հանրամատչելի գրքոյի մեծ բժշկագետի մասին, հայերէն, ռուսերէն և անգլերէն լեզուներով: Այս պատահութեամբ Կիրովականի փողոցներէն մէկը պիտի կոչուի Մխիթար Հերացիի անունով: Կը նախատեսուի նաև շարք մը այլ միջոցառումներ:

Հերացիին պաշտօնախնայատանի Սոյ նահանգի Հեր աւանէն էր, այս պատճառաւ ալ Հերացի կը կոչուէր: Ըստ բրժըշկագետ Տոքթ. Վահրամ Թորոգոմեանի, Հերացիին պէտք է ծնած ըլլայ 12րդ դարու երկրորդ քառորդին, քանի որ ժամանակակից եղած է Ներսէս Շնորհալիի (1166-1173) ինչպէս և անոր յաջորդող Գրիգոր Տղայ Կաթողիկոսին (1173-1193):

Հերացիին թէև Արաբիոյ մէջ (Պաղատաւ) ստացաւ իր բժշկական ուսումը,

բայց զայն կիրարկելու համար անցաւ հայ Կիլիկեայ, ուր կ'ապրէին Շնորհալիին, Գրիգոր Տղան, Մխիթար Գօշ, Սկեւոսցիին և զեռ ուրիշներ:

Մխիթար Հերացիի գլխաւոր գործը եղած է Զերմանց Մխիթարութիւնը, որու գրութեան ժամանակն է՝ հայկական 633 (Ո Լ Պ) և Քրիստոսի 1184 թուականը: Մխիթարի այս գործը բաւական ընդարձակ աշխատութիւն մըն է, ամբողջովին նւիրուած առհասարակ ջերմերու պատմութեան:

Հերացիին զանոնք կը բաժնէ երեք դասակարգի կամ խումբերու, որոնք են.

1.) Բորբոսայինը և անբորբոսայինը, այսինքն թունաւորիչ և ոչ թունաւորիչը (septique et non septique):

2.) Սուրը և երկարօրեան (aigue et chronique):

3.) Նոպայոյն ու առանց նոպայի (տենդաւորը և անտենդը) à accès et sans accès: Հերացիին այս երեք խումբերը կը մանրամասնէ և անոնց զանազանութիւններուն, սեռերուն, տարբերութիւններուն, շատկութիւններուն և պատահումներուն մասին կը դրէ երկարօրէն և այսպէս կը շարադրէ ամբողջ 46 գլուխ: Մխիթար իր գիտած ջերմերուն ամէն մեկին համար ալ կը յանձնարարէ յարմար դեղեր, մեծ մասամբ բուսական որոնցմով հայ Կիլիկեան շատ հարուստ էր և ուր մեր Լեւոն Մեծագործ թագաւորի օրով Սիս մայրաքաղաքին մէջ հաստատուած էր բուսաբանական դեղեցիկ պարտէզ մը, պարտէզ զոր 1211ին գերման գիտնական Վելլէպրանդ անձամբ այցելելով այնչափ հիացած էր որ անոր նկարագրականը իր կարողութենէն վեր նկատած էր:

Բուսական դեղերէ զատ, Մխիթար պտղեղէն դեղեր ալ կը գործածէր, որոնց հետ մոռցած չէր նաև արիւնառութիւնը, ջրալոգանքը կամ բաղնիքը և մարձումը, դարմանական երկու շատ կարեւոր միջոցներ, որոնք եթէ այսօր ուրիշ գիտուն

բժիշկներու փորձերով շատ յարգի են և յաճախ դորժածական, զիտնանք թէ 12րդ դարուն և աւելի առաջ արդէն հայերուս մօտ առնք մեծապէս յանձնարարուած էին իբրեւ ջերմաջինջ, ջերմահալած և ազդու դարմաններ: Չմոռնանք որ երբ Մխիթար Հերացին իր երմանց գիրքը կը գրէր, Երրոպա տակասին քոսնի մեջ էր և բատուայի և Մօնրէլիէի հնօրեայ պատկառելի բժշկական համալսարաննրը հաստատուած էին և Մխիթար սոյն հնօրեայ վարժարաններէն շուշ կես դար առաջ կը խմբագրէր իր գործը:

Հայ բանասէրներ, մանաւանդ Հ. Ղեւոնդ Ալիշան և Հ. Ղեւոնդ Յովնանեան Մխիթարեան բազմարդիւն վարդապետները, Հերացիի գործի մասին ընդարձակ ուսումնասիրութիւններ գրած են:

1908ին, Լայպցիգի մէջ Տոքթ. Էրնէսթ Մայտէլ (գերմանացի) զայն ամբողջութեամբ գերմաներէնի թարգմանեց ընդարձակ ծանօթութիւններով և իր յառաջաբանին մէջ մեծ գովեստ արձանագրեց Հերացիի գործի մասին յիշելով նաև 1899ին բժշկական ակադեմիին Տոքթ. Վահրամ Թորգոմեանի նեկայացուցած ուսումնասիրութիւնը: Վեջացնելէ առաջ, կուղէինք յիշել նաև սա՛ կարեւոր պարագան Հերացիի գործին յայտնութիւնը կը պարտինք Յրանսայի: Դժբաղդարար բնագիրը կորսւած է և միայն անոր ընդօրինակութիւնն է որ հասած է մեր ձեռքը:

Շնորհիւ Կարտինալ տը Ֆլէօռի, որ 1720-1725ի միջոցներուն հոգածութիւնը կուենենայ Բարիզի արքայական մատենադարանին համար հայերէն բնագիրներ հաւաքելու և այս նպատակաւ առաքելութիւն մը կը զրկէ Կ. Պոլիս, ուր աժան գինով ծախու կ'առնուին շատ մը բնագիրներ որոնց մէջ կը գտնուէր երմանց Մխիթարութիւնը, որ այժմ Յրանսայի Ազգային մատենադարանին 246րդ թիւը կրող հատորն է: Մխիթարեան Հ. Արսէն Բազրատունի բաշմավաստակ վարդապետը 1324ին Բարիզի մէջ կ'ընդօրինակէ այս գործը և Վենետիկ, Ս. Ղազարու վանքը կը տանի զայն, թարգմանելէ վերջ լոյս կ'ընծայէ 1832ին սքանչելի յառաջաբան մըն ալ կըցեղով իր թարգմանութեան:

150 էջերէ բազկացած սիրուն հատոր մըն է այս, այժմ խիստ հազուադիւտ բայց հայ բժշկական մատենադարանին ամենաչքնաղ մէկ զարդը:

Այս յօդուածը ամփոփումն է նշանաւոր հայ բժիշկ բանասէր Տոքթ. Վահրամ Թորգոմեանի 1924 Դեկտեմբեր 13ին, Հերացիի Ջերմանց Մխիթարութեան երկին 740ամեակին առթիւ Բարիզի Սօսիէթէ Մավանթ սրահին մէջ կարդացած բանախօսութեան, զոր կը հրատարակենք այս օրերուն երբ Մայր Հայրենիքն ալ մեծավայելուչ կերպով կը պատրաստուի տօնել մեծ բժշկապետին ծննդեան 850ամեակը:

Ս. Շ.

ՍՓԻՒՌԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՆԻՒ ԵՌՐՔ

— Ընթացիկ տարւոյն Ապրիլ 28ին, տեղի պիտի ունենայ Նիւ Եորքի նորակերտ Մայր Տաճարի օծման հանդիսութիւնը նախագահութեամբ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին, որ այս առիթով հովուական այցելութիւն մը պիտի տայ ամերիկահայ թեմին:

— Անցեալ 21 Հոկտեմբերին երեկոյեան տեղի ունեցաւ Հայց. Եկեղեցիի Հիւս. Ամերիկայի Արեւելեան թեմի նորակառոյց

Մշակութային կեդրոնի պաշտօնական բացումը: Սոյն նորաչէն կեդրոնը կոչուեցաւ «Կիւլլապի Կիւլպէնկեան Մշակութային կեդրոն», իսկ նոր հանդիսասրահը՝ «Հայկ և Ալիս Գալուքեան սրահ» ի գնահատութիւն անոնց մատուցած ծառայութեանց և նուիրատուութեանց: Սոյն հանդիսասրահին մէջ տրուեցաւ 500 հոգիի մասնակցութեամբ ճաշկերոյթ:

— 1967ին, Մշակոյթի ամսուան առթիւ, «Հայկ և Ալիս Գալուքեան» սրահին մէջ սարքուեցաւ երաժշտահանդէս 3 Նոյեմբերին: Յայտագրին մասնակցեցան Լիլի Չուգասորեան, դաշնակահար Փ. Մի-

քայլերան, և Հէրի Չարայեան քառեակը, որոնք ջերմօրէն ծափահարուեցան ներկա հազար հանդիսականներու կողմէ:

— Հ. Բ. Ը. Միութեան տիկնանց յանձնախումբը Հոկտեմբեր 25ի (1967) գիշերը կազմակերպեց Հ. Արսէն Բագրատունիի մահուան 100 ամեակին առթիւ յիշատակի երեկոյթ մը: Բանախօսեց պր. Միհրդատ Թիրեաքեան որ խնամեալ ուսումնասիրութեամբ մը, նախ տուաւ մեծանուն անհետացեալին կեանքին գլխաւոր գիծերը, ապա զայն ներկայացուց մեծ հայկարան, թարգմանիչ և բանաստեղծ: Երեկոյթին նախագահ Գերաշնորհ Տիրան Արքեպիսկոպոս, իր փակման խօսքին մէջ անդրադարձաւ Հայր Բագրատունիի գլխաւոր վաստակին, օրհնեց անոր յիշատակը և իր գնահատանքը յայտնեց օրուան խղճամիտ բանախօսին և ձեռնարկը կազմակերպող Հ. Բ. Ը. Միութեան:

— Օր. Փառանձեմ Գալայճեան, Նիւ Եորքէն, Հայաստանի Պատմութեան Թանգարանին նուիրեց հայկական դրամներու ամբողջ հաւաքածոյ մը, Կիլիկեան հայ թագաւորներու ԺԲ. ԺԳ. դարու:

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՁ

— Հայ մեծ երգահանը որ այժմ Ամերիկա կը գտնուի, մեծ յաջողութեամբ երգահանդէսներ կը սարքէ և ամէն տեղ կ'արժանանայ խանդավառ ընդունելութեան: Ուաշինկտոնի սէնֆօնիք նուագախումբը լսելի ըրաւ մեծ վարպետին ստեղծագործութիւնները: «Թաւ Զութակ»ի գոհնէրթօն մեծ տպաւորութիւն գործեց: Հանդիսասրահները լիքն են բերնէ բերան: Օրեր առաջ տոմսերը կ'սպառին և սրահներու մէջ յաւելեալ աթոռներ կը զետեղուին:

ՅԱԿՈՒ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ.— Նիւ Եորքի մէջ իր աչքերը փակեց բանաստեղծ Յակոբ Անտոնեանը: 80 տարեկան էր:

Ծնած էր Կ. Պոլիս, ուսանած էր Ռոպերդ Գուլէճի մէջ և պաշտօնավարած Ամերիկեան ղեսպանատունը, որպէս թարգման և անձնական քարտուղարը՝ ղեսպան Մորկընթաուի, որուն հետ 1916ին Ամե-

րիկա մեկնած էր: Անգամ Հ. Բ. Ը. Միութեան:

Թարգմանած էր Շէլլիի «Պրոմէթէոս Արձակուած» քերթուածը՝ տաղաչափեալ: Իր բանաստեղծութիւնները լոյս տեսան «Բիւրեղներ» խորագրին տակ: Կատարած է այլ թարգմանութիւններ, անգլերէնէ և ֆրանսերէնէ:

ՀԱՆԳԻՍ ԶՕՐ. Ս. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆԻ.— Եթանասուն տարեկանին, իր աչքերը փակեց Զօր. Ս. Զարգարեանը: Որպէս զինուորական 1916ին մասնակցած էր մեկսիկեան կռիներուն, Զօր. Պէրշինկի հրամանատարութեան տակ:

Առաջին աշխարհամարտին, ամերիկեան ուժերուն հետ գտնուած էր Ֆրասական ճակատին վրայ և վիրաւորուած:

1921ին գնդապետ: Հրամանատար՝ 1924ին: Երկրորդ աշխարհամարտին՝ զօրավար:

Եղած էր հայրենասէր հայ մը և անգամ Հ. Բ. Ը. Միութեան: Հաւատաւոր եկեղեցասէր: Արժանացած էր Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի պատուանշանին:

ՀԱՐԻԻՐ ՀԱԶԱՐ ՏՈՒԱՐ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ.— Ալեք Մանուկեան հարիւր հազար տոլար նուիրեց Հ. Բ. Ը. Միութեան որուն բարեջան և զոհաբերող նախագահն է: Ալեք Մանուկեանի մինչև այսօր կատարած նուիրատուութիւններուն զուամբը կը հաննի կես միլիոն տոլարի:

Նիւ Եորքի Մայր տաճարի շինութեան, Տիթրոյթի եկեղեցիին և Մշակութային կեդրոնի կառուցման և ազգապահպանման նպատակներու համար ևս մեծագումար նուիրատուութիւններ ըրած է:

Հ. Բ. Ը. Միութեան նուիրած գումարները կը կազմեն «Մանուկեան հիմնադրամ»ը, որուն եկամուտէն կ'օգտուին ուսանողներ, և զարկ կը տրուի շինարարական ձեռնարկներու:

ՊՈՒՍԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ՝ ԱՅՍՕՐ.— Պոլսոյ մէջ կ'ապրին 65000 հայեր: Ունին 28 դպրոց (հինգը՝ բարձրագոյն, ութը միջնակարգ, մնացեալները նախակարգ) ութը հա-

զար աշակերտներով: Լուսկոսանին հան-
յերէն, թրքերէն, նաև ֆրանսերէն և անգ-
լերէն: Գպրոցները ունին Սանուց միու-
թիւններ, որոնք կը սարքեն հաւաքոյթներ
և ներկայացումներ: «Մեծապատիւ մու-
րացիանները» մէկ տարուան մէջ 23 անգամ
բեմադրած են:

Եկեղեցիներուն թիւն է 40 (Առաքե-
լական, Աւետարանական և Կաթողիկէ):

Ս. Փրկիչ հիւանդանոցը, որուն հիմ-
նադիրն է Գազաղ Յարութիւն ամիրա, կը
գործէ 1802էն ի վեր: Այնտեղ կը պաշտո-
նավարեն 30 բժիշկ և 100 պաշտօնեայ:
Կան 500 մահճակալներ: Տարեկան պիւտ-
ճէն է 3 միլիոն թրք. ոսկի: Պետութիւնը
100000 թրք. շոսկիի նպաստ մը կուտայ
այս հիմնարկին, կարեւոր նպաստներ կու-
տան նաև Զ. Բ. Ը. Միութիւնը և Պալուստ
Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւնը: Արդիւնաւ-
տորապէս կը գործէ նաև Ս. Յակոբ հիւան-
դանոցը:

Սկիւտարի Գպրեվանքը հիմնուած է
1953ին: Կիւլպէնկեան ֆոնտը կը սպտարէ
նաև այս հաստատութեան: Ինչպէս նաև
ուրիշ նախակրթարաններու: Կազմուածան
կայան մը բացած է Գրնալը կղզիին մէջ,
աղքատ տղոց համար:

Պոլսոյ մէջ լոյս կը տեսնեն «Մամա-
նակ» «Մարմարա» օրաթերթերը, «Կալ-
ոռ» երգիծաթերթը, «Ս. րկիչ» և «Սան»
պարբերաթերթերը, «Պարտէզ» մանկական
ամսաթերթը, «Երջանիկ» տարեգիրքը:

Սանուց միութիւնները հրատարակած
են Պարոնեանի, Զոհրապի, Համաստեղի,
Մեծուրիի գործերը: Այսօրուան պոլսահայ
զաղութը ունի արժեւատագէտներ — երա-
ժիշտներ, դերասաններ, նկարիչներ գը-
րողներ և բժիշկներ —: Թրքացած հայե-
րուն թիւը ճշտուած չէ:

Գոկտ. Հայկ Եղիազարեան հարիւր
հազար թրք. ոսկի նուիրեց, որուն կէսը
Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին, իսկ միւս կէսն
ալ Ս. Սաչ Գպրեվանքին:

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԱՅՍՕՐ — Պուլ-
կարիոյ հանրային կրթութեան նախարարը,
պրոֆ. Կանչեւ, հայկական գրականութեան

և լեզուի հայոց շրջաբերական մը հըրա-
տարակած է, որմէ կը քաղենք կարեւոր
մասերը:

ա) Հայկական գրականութեան և լեզ-
ուի ուսուցումը պարտաւորիչ է հայ աշա-
կերտներուն համար:

բ) Աշակերտներուն ստացած նիշերը
պիտի արձանագլուին ուսումնական տո-
մարներուն մէջ:

գ) Այն վարժարանները ուր պիտի ա-
ւանգուին հայկական գրականութիւնն ու
լեզուն, պարտին ապահովել անհրաժեշտ
պայմանները:

դ) Հայ աշակերտները պարտին կեդ-
րոնանալ իւրաքանչիւր քաղաքի մէկ կամ
երկու դպրոցի մէջ:

ե) Աշակերտներու թիւը (մէկ դասա-
րանի մէջ) նուազագոյն հինգ է:

զ) Գպրոցներու տնօրէնները պարտին
հսկել հայկական գրականութեան և լեզուի
կանոնաւոր ուսուցման վրայ:

է) Հայ աշակերտները պարտին միա-
սին աշխատել ուսումնական մարզին մէջ
և խօսակցել հայերէն:

ՅՈՒՆԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԱՅՍՕՐ — Եւ-
րեմի բազմահոծ յունահայ գաղութը նոսր-
ացած է, գրեթէ տասն անգամ նուազած:
Մնացողներուն մեծ մասը կ'ապրի Աթէնքի
մէջ և շրջակայքը: Սեւանիկի մէջ ևս
կ'ապրին հայեր: Աթէնքի թէ Սեւանիկի
մէջ ունինք եկեղեցիներ և գաղացներ: Գոյ-
պէս Գավալայի, Տէտէ Աղաճի և Տիմո-
թիքայի մէջ, որոնք ունին ազգային կալ-
ուածներ տուրքէ զերծ:

Յունահայ գաղութը այսօր ինքնա-
բաւ է:

ՊԵՅՐՈՒԹ (ԼԻԲԱՆԱՆ) — Յառաջացեալ
տարիքի մէջ, իր աչքերը փակեց «Մայր»
Գիւնցիւրը՝ կողակիցը «Հայր» Գիւնցիւրի,
որոնք այդ ու կին հազարաւոր հայ ուրեր
փրկեցին ստոյգ մահէ: Զուլեցերեացի այս
աննման ամուր կղաւ հայ ժողովուրդի
թանկագին բարեկամը: Ուրք հազար ուրեր
հաւաքեցին և Լիբանան փոխադրեցին

1918ին: Ղազիրի մէջ 1922ին հիմնեցին որբանոց մը 1:00 որբուհիներու համար: 1923ին ձիւնի կուրանոցին հոգատարութիւնը ստանձնեցին: Պուրճ Համուտի մէջ 25 հազար հայ գաղթականներու համար լծուեցան շինարար աշխատանքի, և զբոսայգիներէն հայասէր միութեան օգնութեամբ, ամէն օր աւելի քան 2000 անձերու պնակ մը տաք կերակուր բաժնեցին, մանկապարտէզ մը բացին, թիթեղապատ բնակարանները քարաշէն տուններու փոխակերպեցին:

Լոյս իջնէ իրենց գերեզմանին վրայ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱԿՈՒՄԲ (ՊԷՅՐՈՒԹ) —

Շաբաթ, 20 Յունուար 1968, բացում մը կատարուեցաւ Հայ Կաթողիկէ աղուժքին հովանաւորութեամբ Հայ Կաթողիկէ պատրիարքին և նախագահութեամբ իր

փոխանորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսի:

Պր. Լեւոն Թէրզեան կարգաց զեկոյցը որ ընդլայնումն էր ծրագիր—կանոնադրին.

ա.) համախմբել հայ կաթողիկէները և ծանօթացնել իրարու.

բ.) Քաջալերել հայ արժէքները, հայ մշակոյթին ծառայել և զարկ տալ հայ կաթողիկէ մամուլին.

գ.) Պաշտպանել հայ կաթողիկէներուն իրաւունքները և օգտակար ըլլալ անդամներուն կեանքի ասպարէզին մէջ.

դ.) Հիմնադրամի մը ստեղծում, վերոյիշեալ նպատակները իրագործելու համար:

Ներկաներէն շատեր խօսք առին և շինիչ թելագրութիւններ ըրին մշակութային, ընկերային, հրապարակագրական և իրաւական մարզերու անջութեամբ:

Աղեքսանդրիա 17 Փետրուար 1968

Պատուարժան վարչական մարմին

Հ. Բ. Ը. Միութեան Գահիրէի Մասնաձիւղի

Մխիթարեանց Մայրավանքին ի Ս. Ղազար հաստատութեան 250 ամեակի տօնակատարութեան առթիւ Ձեր զրկած հրաւերը շնորհակալութեամբ ստացանք:

Բարեգործականի նախաձեռնութեամբ սոյն հանդէսին կազմակերպուելուն պարագան յուշում և հրճուանք մեզ կը պատճառէ: Եւ Սփիւռքահայութեան անգամի մը համար կը փաստէ թէ հոգեկան և բարոյական համակրանքի ինչպիսի կապերով՝ Մխիթարեանները և Բարեգործականը իրար կապուած են:

Այս 250 ամեակի տօնակատարութիւնը զմեզ կը մղէ խոր երախտագիտութեան անկեղծ տուրք՝ Մեծն Սերաստոցիին դարձեալ և միշտ ընծայելու և անոր անբասիր վարքին և ազգանուէր գործին հանդէպ մեր ակնածանքը և անվերապահ հիացումը յայտնելու:

Այս յիշատակութիւնը գեղեցիկ առիթ մըն է Սփիւռքահայութեան մէջ վերարծարծելու գնահատանքը յաւիտենական ար-

ժէքներու որպիսիք են Աստուած, ազգ, հայրենիք, լեզու, մշակոյթ:

Այս յիշատակութիւնը, նմանապէս, բացառիկ առիթ մըն է ազգովին անդրադառնալու թէ Հայ ենք և Հայ պիտի մընանք ցորչափ Մխիթարայ նման ռահվորաներ, դարէ դար, երեւին և Հայ Ազգը անմահութեան առաջնորդող փշոտ ճամբան՝ նոր լոյսով և նոր կեանքով լուսաւորեն:

Մեր բազմազարդ վիճակը թոյլ չի տար որ գանք և աճամբ ներկայ գտնուինք Ձեր կատարած հանդիսութեան:

Բարի եղէք, այս մեր քանի մը տողերը — որպէս կարմիր վարդ — միացնելու սոյն գեղեցիկ ծաղեկփունջին, զորս Գահիրէի հայ համայնքը պիտի զետեղէ, յառաջիկայ Ձորեքշարթի երեկոյ, Մեծն և Անմահ Մխիթարայ ոտքին առջև:

Յարգանք իրեն միշտ անթառամ յիշատակին:

Պատի՛ւ Ձեր նախաձեռնող ոգիին:

Խոնարաբար Ձերդ

Յ. ԱՆՍՈՒՐԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՍՈՎԵՏ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ հողամասին վըրայ կը գտնուին մօտաւորապէս 2500 յուշարձաններ, ինչպէս նաև տաճարներ, բերդեր, եկեղեցիներ ևւայլն: Նշանաւոր ֆրանսացի գրագէտ Ռոմէն Ռոլան «բացօղեայ թանգարան» կոչած է Հայաստանը:

* *

ԶՕԲ. ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ յուշարձանին բացումը կատարուեցաւ Աշտարակի շրջանի Ռեճան գիւղին մէջ, ուր կ'ապրին անոր քարեկամներն ու զէնքի ընկերները:

Ազգային հերոսին ծննդեան հարիւրամեակը 1965ին լայնօրէն նշուեցաւ Մայր Հայրենիքի մէջ:

Լենինականի քաղաքապետութիւնը անոր անունը տուաւ քաղաքին նոր պողոտաներէն մէկուն:

Հայաստանի պետական արխիւներուն մէջ կը գտնուի Զօր. Անգրանիկի ֆօնտը, ուր կը հաւաքուին ազգային հերոսին կեանքը պատմող նիւթերը: Իր սուրը կը պահուի Երեւանի Պատմութեան Թանգարանին մէջ:

* *

ՓՐՈՖ. Գ. ԲՐՈՒՏԵԱՆ, Երեւանի համալսարանի ուսուչական կաճառէն, փիլիսոփայական դասախօսութիւններ տուաւ Անգլիոյ Օքսֆորտ և Բէյմպրիճ համալսարաններուն մէջ: Այցելեց Լոնտօնի Հայ Տունը: Նուէր ստացաւ Ռաֆֆիի գաւազանը: Ինքն ալ իր կարգին զայն նուիրեց Հայաստանի թանգարանին:

* *

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԳԵՄԻԱՆ լոյս ընծայեց փիլիսոփայ Ա. Արեւաշատեանի մէկ աշխատասիրութիւնը որ կը կոչուի «Դաւիթ Անյաղթ»: Այս շահագրգռական գիրքը նուիրուած է հինգ և վեցերորդ դարերու հայ փիլիսոփայ և գիտնական Դաւիթին, որ «Անյաղթ» կոչուած էր, վիճարանութիւններու մէջ իր տարած յաղթանակներուն և անպարտելի տրամաբանութեանը պատճառաւ: Դաւիթ Անյաղթ իր բարձրագոյն կրթութիւնը ստացած է այդ ժամանակաշրջանի համալսարնային մշակոյթի կեդրոն Աղեքսանդրիոյ մէջ և ապա

Հայաստան վերագոնելով գրած է շարք մը գործեր, որոնք հայկական մշակոյթը հարստացուցին: Անոր գործերէն միկն է «Արիստոտէլի վերլուծականին մեկնարանումը», ուր Արիստոտէլի վարդապետութիւնը կը մեկնաբանուի մաթերիալիստական տեսակէտէն:

Ա. Արեւաշատեան միեւնոյն ատեն ուսերէնի թարգմանած է Դաւիթ Անյաղթի Արիստոտէլի վերլուծականին վերաբերեալ գիրքը:

* *

ԵՐԵՎԱՆԻ ՍԱԼԱՌՆԱԿՆԵՐՈՒ ԿԱՅԱՆՔ. Երեւանի սաւառնակներու կայանը պիտի ունենայ միջազգային տարողութիւն, այսինքն Հայաստանի մայրաքաղաքի և այլ երկիրներու միջև պիտի հաստատուին օդային ուղղակի զիծեր: Երեւանէն դէպի Խ. Միութեան այլ քաղաքները փոխադարձաբար կը գործեն սաւառնակները:

* *

ԵՐԵՎԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ. — Երեւանի քաղաքապետական խորհուրդի նախագահը Գրիգոր Հասրաթեան յայտարարեց թէ Երեւանի բնակչութեան թիւը 780 հազարի հասած է ներկայիս (1968) և թէ անցեալ տարուան ընթացքին 200000 քառ. մեթր տարածութեամբ բնակելի հողերու վրայ տուններ կառուցուած են:

* *

ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՀԻՄՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ 2780 ամեակի տօնակատարութեան առթիւ կազմուած է յօբելինական յանձնախումբ Հայաստանի պետական աւագանիին մասնակցութեամբ:

* *

ԱՆԼԻԵԼԻ ԶԱՆԳԱԿՍՏՈՒՆԸ՝ ԵՂԱՆԱԿԱՒՈՐ. — Պարոյր Սեւակի «Անլուելի Զանգակատունը» արժանացաւ պետական մրցանակի: Այս քերթուածը եղանակաւորեց թամար Թիմուրեան: Նուագուեցաւ Երեւանի Հայֆիլարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ: Երգեցիկ խումբը կը ղեկավարէր Թաթուլ Ալթունեան, կը մասնակցէին զանազան երգիչներ: Լարային քառեակը և ջութահակարներու ամբողջ հոյլ մը փայլ կուտար եղանակաւորուած «Անլուելի Զանգակատան»: Ստեփան Գրիգորեանի ֆոտոգրաֆ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՄԱՅՐԵՆԻ

Բազմադարեան եւ խնկաբո՛ւր կամարդ ի վար,
 Լուսաւորչին սուրբ կանթեղը պահեցիր վա՛ն
 Գոյամարտի փոս համբումն ողջ երկայնքին,
 Գուն եղար միտ, մեծ ուղեցոյց, փարոս անգին:

Շնորհալին, աղօթեցու նարեկացին,
 Մաշոց եւ շա՛ս նախահայրեր՝ քեզ հիւսեցին
 Տաղ սրբաե՛ննջ եւ աղօթքներ հոգեպարա՛ւր,
 Անգուզական Մեծամանչով մեր ոսկե՛սառ:

Մենք ունեցանք առիծապի՛րս զօրավարներ,
 Քաջ գործերով պանծացուցին պատմութիւնն մեր
 Խաչ ի ձեռին, մարտչեցան քեզի համար,
 Որ սիրներդ մնան կանգուն, լոյսերդ՝ անմա՛ւր:

Արնածարա հորդաները վիշապածին,
 Ամրոցների միտ խորսակել շա՛ս փորձեցին,
 Երբ ալ չըկար մեզ զօրավի՛հ՝ զէնք ու բանակ,
 Քաջ մօր մը պէս, դուն պահեցիր բերդը՝ մենակ:

Սուր եւ կրակ, արտիզ վրան վերքեր բացին,
 Գուն կուրծք տուր, աղէտներու այս տղանցին,
 Աղօթք եւ խունկ, խոցիկ ըրիր սպեղանի,
 Ասուածակե՛րս եկեղեցիս հնամենի:

Փոքորկալի՛ց գիշերուան մէջ՝ բնագորտէն,
 Ռեպէս հօժը կ'ապաստանի փարախն իրեն,
 Նոյնպէս ալ մենք, հէ՛կ գառներդ, շուա՛ւր անտէ՛ր
 Տա՛մ ծոցիդ մէջ խնամուեցանք, երկար դարեր:

Ո՛ւր, երբեմնի մեր հարեանք, հպարտ, հզօ՛ւր,
 Երկրիս բեմէն անցա՛ն, գացի՛ն, չըկան այսօր,
 Ժանգը կերաւ անոնց սուրբ, պի՛ղծ, մահաբեր,
 Գուն կ'ապրի՛ս դեռ, եկեղեցիս սրբանուէր:

Անասա՛ն ես, զերդ ձիւնափա՛ն մերն Արարտ,
 Ապրէ՛ յաւէտ, ջամբէ՛ մեզ սրնունդ առա՛տ,
 Երէ... միակ Հայ մը մնայ աշխարհիս մէջ,
 Քու մօր սիրտին սիրոյն պիտի անձկայ անվերջ:

Ա. ՇԱՄԱՂԱՍԻ

Չ Ե Կ Ո Յ Ց

Հ. Բ. Ը. Մ Ի Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԽՈՐ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ ՄԸ

Անցնող տասնամեակի ընթացքին մեծ յեղաշրջումներ տեղի ունեցան կրթական-մանկավարժական աշխարհին մէջ: Արդ, տրուած ըլլալով որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր նիւթական միջոցներուն կաշեւոյագոյն բաժինը կը յատկացնէ զանազան հայ համայնքներու մէջ գտնուող իր կրթական ու մշակութային ձեռնարկներուն, Կեդրոնական Վարչութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէ վերագնահատութեան ենթարկել իր կրթական գործունէութիւնը՝ հայ գաղութներու ներկայ պահանջներու լոյսին տակ:

Այս նպատակով Կեդրոնական Վարչութիւնը նշանակեց մասնաւոր Յանձնախումբ մը, որ պիտի ուսումնասիրէ արդի մանկավարժական գրութիւններն ու դաստիարակչական հարցերը, ինչպէս նաև հայ գաղութներու այսօրուան պահանջները: Յանձնախումբը իր պրպտումներուն և ուսումնասիրութեանց արդէւրքը, իրրեւ թեւագրութիւն ու առաջագրութիւն, պիտի ներկայացնէ Կեդր. Վարչութեան, որպէս ի Բարեգործականը առաւելագոյն չափով կարենայ սատարել գաղութահայութեան ներկայ հըրամայական կարիքներուն: Շուրջ տարի մը ժամանակ պիտի առնէ կատարուելիք այս աշխատանքը, որուն յաջողութեան պիտի աջակցին միութեան բոլոր մարմինները:

Յանձնախումբը անձնուիրաբար կը զլխաւորեն Տոքթ. Վ. Բարսեղեան և Տոքթ. Բ. Սվաճեան, իրրեւ ատենապետ և գործակից-ատենապետ, և անոր սիրայօժար անդամակցող 25 դաստիարակներն ու համայնքնէլ ու առաջնորդող զէմքերը, 7 տարբեր երկիրներէ, իրենք ընտրած են: Յետագային քանի մը անուններ եւս պիտի աւելնան Յանձնախումբի կազմին վրայ: Տոքթ. Սվաճեան, որ ծանօթ մանկավարժ մըն է Լիբանանի մէջ, ներկայիս իբր մանկավարժութեան Գործակից—Գասախս կը պաշտօնավարէ Պրուքլին Գոլէճի մէջ Նիւ Եորք, իսկ Տոքթ. Բարսեղեան, որ յայտնի բնագէտ մըն է, կը դասախօսէ Ռէնսսելլըր Փոլիթէքնիք Ինսթիւթիւթի մէջ, Թլոյ, Ն. Ե.:

Յանձնախումբի միւս յարգելի անդամներն են՝

Միացեալ Նահանքներ

- Օր. Ներքլի Ահարոնեան
- Փրոֆ. Տիանա Կիրակոսեան
- Օր. Մէյրի Հերեան
- Տոքթ. ձան Մարգարեան
- Տոքթ. Տ. Ա. Պերպերեան
- Արա Պոյանեան
- Արմէն Օհանեսեան

Հարաւ. Ամերիկա

- Օր. Ռոզա Մախեան

Եւրոպա

- Օր. Հ. Գարագաչեան

Կիպրոս

- Ասատոսր Պետեան

Թուրքիա

- Տոքթ. Հերմինէ Գալուստեան

Լիբանան

- Խաչեր Գալուստեան
- Տիկ. Անահիտ Դաւիթեան
- Փրոֆ. Բարուհակ Թովմասեան
- Տիկ. Նինա ձիտեհեան
- Տոքթ. Ա. Ս. Մանուկեան
- Զարեմ Մէյրոնեան
- Փասրայ Փապուհեան
- Պեպօ Սիմոնեան
- Տոքթ. Տիգրան Վարժապետեան
- Տոքթ. Դանիէլ Ոսկեան

Սուրիա

- Երուանդ Ակիշեան
- Լեւոն Եագոսպեան
- Տոքթ. Ռոպեր ձեպեհեան

ԳԻՒԱՆ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

Նիւ Եորք, 10 Հոկտ. 1967

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ԳԱՆԻՐԷ

Գանիրեի Հ. Բ. Ը. Միութիւնը հանոյքն ունի տեղեկացնելու պատուարժան հանրութեան քե, իր հիմնած

Ե Ա Գ Ո Ւ Պ Ա Ր Թ Ի Ն

գրադարանը որ կը գործէ 1958էն ի վեր, իւ տրամադրութեան տակ ունի գրական, պատմական, գեղարուեստական, կրօնական եւ բանասիրական. ինչպէս նաեւ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ գիրգերու նոխ մբերք մը, որմէ կրնան օգտուիլ մեր ընթերցասէր անդամները եւ Գանիրեի հայութիւնը անխտիր, առանց որեւէ վնարումի:

Վ Ա Ր Զ Ո Ւ Թ Ի Ն

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ Ն Վ Ն Ա Ր Ո Վ Ի Հ Է

Շնորհակալութեամբ կ'ընդունինք նուէրներ, մեր այս ձեռնարկը աւելի նոխ եւ շահեկան ընծայելու համար:

— Ստանալու համար դիմել խմբագրութեան,
15, Էմաս Էլ Տիմ փողոց Ա. յարկ — Գանիրէ

